

Erfrechtelijke geschillen
Mr. dr. G.T.J. Hoff
Hoofdstuk 15 - De stichting in het erfrecht

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. De postmortale stichting	2
3. Last tot oprichting van een stichting	5
4. Aanvaarding van de nalatenschap of legaten	6
5. De stichting als executeur, bewindvoerder of afwikkelingsstichting	7
6. Ontslag van een stichtingsbestuurder	7
6.1. Inleiding	7
6.2. Ontslag van een stichtingsbestuurder in de rechtspraak	9
7. Certificering van aandelen	9

1. Inleiding

In erfrechtelijke aangelegenheden komen we de stichting meer dan eens tegen. De stichting is een in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek geregelde rechtspersoon (vgl. art. 2:3 BW). De wettelijke regeling van de stichting is te vinden in titel 6 van Boek 2 BW (art. 2:285 e.v. BW). Dat de stichting een rechtspersoon is, heeft tot gevolg dat deze een zelfstandig drager is van rechten en verplichtingen. Een rechtspersoon staat zelfs volgens art. 2:5 BW wat het vermogensrecht betreft, met een natuurlijk persoon gelijk, tenzij uit de wet het tegendeel voortvloeit.¹ Dat houdt in dat de stichting op dezelfde wijze als natuurlijke personen aan het rechtsverkeer kan deelnemen. De stichting kan eigenaar of rechthebbende zijn van goederen en overeenkomsten sluiten. De stichting kan zelfstandig in rechte als procespartij optreden.

Stichtingen worden gekenmerkt en vinden hun oorsprong in de mogelijkheid om vermogen of activiteiten af te zonderen en dienstbaar te doen zijn aan een bepaald doel. Dat klinkt door in de omschrijving van de stichting en de bijzondere structuur daarvan in art. 2:285 BW. Zo kan aan een stichting krachtens schenking of erfrecht vermogen met een bepaalde bestemming worden overgedragen, bijvoorbeeld ten behoeve van een goed doel (een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)), om het familievermogen bijeen te houden of om leden van een bepaalde familie te ondersteunen in het levensonderhoud of anderszins.

De stichting komen we verder geregeld tegen als administratiekantoor van gecertificeerde aandelen in een N.V. of een B.V.. Dit soort administratiekantoren heeft vaak de rechtsvorm van een stichting (§ 7).

Het is mogelijk dat de stichting een rol vervult bij de afwikkeling van een nalatenschap, bijvoorbeeld als executeur of testamentair bewindvoerder (§ 5).

¹ Het vermogensrecht staat in art. 2:5 BW tegenover het personen- en familierecht.

Postmortale stichting

De stichting behoort tot één van de in titel 5 (Onderscheiden soorten van uiterste wilsbeschikkingen) van Boek 4 BW geregelde uiterste wilsbeschikkingen. De stichting is opgenomen in afdeling 4 van deze titel, bestaande uit slechts één wetsbepaling (art. 4:135 BW). Uiteraard is de stichting zelf geen uiterste wilsbeschikking. De oprichting van een stichting kan bij uiterste wilsbeschikking plaatsvinden, de zogeheten postmortale of testamentaire stichting (§ 2). Dat verklaart waarom de postmortale stichting in titel 5 is opgenomen. Dat de stichting bij een in een testament opgenomen uiterste wilsbeschikking kan worden opgericht, volgt ook reeds uit art. 2:4 lid 1 BW met een verwijzing naar een rechtspersoon die *“in een bij die akte gemaakte uiterste wilsbeschikking in het leven zou zijn geroepen”*.

Kort begrip

Een stichting wordt in art. 2:285 lid 1 BW omschreven als een door een rechtshandeling in het leven geroepen rechtspersoon, die geen leden kent en die met behulp van een daartoe bestemd vermogen een in de statuten vermeld doel beoogt te verwezenlijken. Hieruit blijkt dat de stichting een betrekkelijk eenvoudige structuur heeft. De stichting kent een ledenverbod, zodat democratie (met motto's als de meeste stemmen gelden en *one man, one vote*) die kenmerkend is voor de vereniging en in zekere zin ook voor de kapitaalvennootschap (B.V. en N.V.) bij de stichting ver te zoeken is. Hierdoor hebben de oprichter en de bestuurder(s) van de stichting – uiteraard binnen de grenzen van de wet en het statutaire doel en de statuten van de stichting – een relatief grote autonomie van handelen.

De wet brengt in art. 2:285 lid 3 BW een belangrijke beperking aan op de activiteiten van de stichting. Zij mag geen uitkeringen doen, tenzij deze uitkeringen een ideële of sociale strekking hebben. Bij de postmortale stichting geschieden de uitkeringen ter uitvoering van de in de uiterste wilsbeschikking aan de stichting opgelegde plicht. Uitvoering daarvan levert geen strijd op met het uitkeringsverbod.

De stichting beweegt zich in erfrechtelijke aangelegenheden op het grensvlak van het rechtspersonenrecht en het erfrecht. Grosso modo komen de regels voor de gewone stichting en de postmortale stichting overeen.

2. De postmortale stichting

Oprichting

Een stichting moet worden opgericht bij een daartoe opgemaakte notariële akte (art. 2:286 lid 1 BW). Het tweede lid van art. 2:286 BW maakt het mogelijk dat die notariële akte ook een notarieel verleden uiterste wilsbeschikking kan zijn. In Boek 4 BW wordt op deze bepaling voortgebouwd. Art. 4:135 BW biedt eveneens de mogelijkheid aan de testateur om bij een in een notariële akte (het testament) opgenomen uiterste wilsbeschikking een stichting op te richten, ook wel genoemd de postmortale stichting. Beide bepalingen van de Boeken 2 en 4 BW regelen wat dat betreft hetzelfde. De conclusie hieruit luidt dat het niet mogelijk is om bij onderhandse uiterste wilsbeschikking of bij een in het buitenland

gepasseerd testament een postmortale stichting op te richten. De oprichting van een stichting bij notarieel testament dient ten overstaan van een Nederlandse notaris plaats te vinden.

Art. 4:135 lid 1 BW biedt echter meer, zo blijkt:

“Wanneer een erflater iets heeft vermaakt aan een stichting die hij in een bij notariële akte gemaakte uiterste wilsbeschikking heeft in het leven geroepen, is de stichting erfgenaam of legataris, naar gelang het haar vermaakte aan een erfstelling of aan een legaat beantwoordt.”

De stichting kan derhalve in een testament tot erfgenaam worden benoemd of aan een stichting kan een legaat worden toegekend. Daarvoor is van belang of aan de stichting (een aandeel in) de nalatenschap is vermaakt (een erfstelling (art. 4:115 BW)) dan wel een vorderingsrecht is toegekend (een legaat (art. 4:117 BW)).

De in het testamentaire erfrecht geldende bestaansis van art. 4:56 lid 1 BW vormt voor de toekenning van deze erfrechtelijke verkrijging aan een postmortale stichting kennelijk geen sta-in-de-weg. Vereist wordt namelijk dat men op het ogenblik dat de nalatenschap openvalt moet bestaan om aan een making een recht te ontleen. Uit art. 4:135 lid 1 BW volgt dat aan deze bestaansis wordt voldaan als de postmortale stichting bij uiterste wilsbeschikking wordt opgericht en aan deze stichting een erfstelling ((een aandeel in) de nalatenschap) of een legaat (een vorderingsrecht) wordt vermaakt. Men kan het ook aldus construeren dat aan de bestaansis wordt voldaan door een samenvaal van rechtsmomenten. Op het ogenblik dat de erflater overlijdt, krijgt de uiterste wilsbeschikking rechtskracht (de zogenoemde werking bij dode (art. 4:42 lid 1 BW)). Op hetzelfde moment bestaat de bij notariële akte opgerichte stichting, zodat aan de bestaansis wordt voldaan.

Statuten

Art. 2:286 lid 4 BW geeft aan wat ten minste in de statuten van de stichting moet worden opgenomen. Het gaat om zaken als: (i) de naam van de stichting, (ii) het doel van de stichting, (iii) de wijze van benoeming en ontslag van bestuurders, (iv) de zetel van de stichting en (v) de bestemming van het overschot na vereffening van het vermogen van de stichting na ontbinding. Het is de verantwoordelijkheid van de notaris erop toe te zien dat de statuten ten tijde van het opmaken daarvan aan al deze wettelijke minimumeisen voldoet (art. 2:286 lid 5 BW).

Hoe dient deze bepaling verstaan te worden wat de verantwoordelijkheid van de notaris betreft bij de postmortale stichting? De postmortale stichting wordt in het leven geroepen op het moment dat de uiterste wilsbeschikking van kracht wordt, te weten bij het overlijden van de erflater. Is dan voor de verantwoordelijkheid van de notaris relevant het tijdstip waarop het testament wordt gepasseerd of het moment waarop de nalatenschap openvalt? Het lijkt reëel om hiervoor aan te knopen bij het moment van het passeren van het testament. Immers, eerst geruime tijd na het passeren van het testament kan de nalatenschap openvallen.

Bestuur

Het behoort tot de vrijheid van de oprichter om te bepalen wie hij tot eerste bestuurders van een stichting benoemt. Zoals we hiervoor hebben gezien, bepaalt de wet dat de statuten dienen te voorzien in de benoeming en ontslag van bestuurders (art. 2:286 lid 4

onder c BW). Gebruikelijk is dat in de uiterste wilsbeschikking wordt bepaald wie tot eerste bestuurders van de stichting wordt benoemd. Is dat niet het geval, dan worden de eerste bestuurders door de rechtbank benoemd (art. 2:299 BW). Ook is het mogelijk om voor de benoeming van de eerste bestuurders te regelen dat deze nadien door de erflater of een andere met name genoemde persoon bij afzonderlijke (onderhandse) akte worden aangewezen. Hetzelfde kan worden aangenomen voor de opvolgend bestuurders.

Vanwege het ledenverbod kent de stichting geen algemene ledenvergadering of een daarmee vergelijkbaar orgaan. Wel is het mogelijk in de statuten van een stichting een toezichthoudend orgaan of nog andere gremia in te stellen (vgl. art. 2:285 lid 2, art. 2:293 of art. 2:300 lid 3 BW). Zo hebben veel stichtingen een raad van commissarissen of een raad van toezicht.

Statutenwijziging

De statuten van een stichting kunnen uitsluitend gewijzigd worden indien de statuten daartoe de mogelijkheid openen (art. 2:293 BW). Dat is begrijpelijk als men bedenkt dat de stichting haar bestaan uitsluitend dankt aan de wil van de oprichter (in casu de erflater). Het functioneren van de stichting is na oprichting in handen gegeven van de bestuurders. Daarom zal de oprichter terughoudend zijn in het toelaten van een statutenwijziging als dat zou betekenen dat de stichting afwijkt van het in de statuten vastgelegde doel. Denkbaar is wel een bepaling die inhoudt dat statutenwijziging mogelijk is indien daarmee belastingvoordeel te behalen valt.

Wat als de statuten van de postmortale stichting de bevoegdheid tot statutenwijziging niet kennen? In dat geval kan zo nodig een beroep gedaan worden op art. 2:294 BW. Deze bepaling geeft de rechtbank de mogelijkheid de statuten van de stichting te wijzigen "*indien ongewijzigde handhaving van de statuten zou leiden tot gevolgen, die bij de oprichting redelijkerwijze niet kunnen zijn gewild*". Statutenwijziging is dus slechts mogelijk indien ongewijzigde statuten zouden leiden tot gevolgen die bij de oprichting van de stichting niet zijn voorzien. Het lijkt reëel om aan te nemen dat hier aangegrepen moet worden bij het moment waarop het testament is gepasseerd.

Wet bestuur en toezicht rechtspersonen

Hier wordt er nog op gewezen dat de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen voorziet in een wijziging van bepaalde regels die voor de stichting gelden. Die inmiddels in werking getreden wijzigingen zien op vier thema's:

- One tier board of two tier board

De wet biedt een keuze tussen een *one tier board* (met uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders) en een *two tier board* (bestuur en raad van commissarissen). Zie hiervoor art. 2:286 lid 4 onder c en art. 2:292a BW (*two tier board*) en art. 2:291a BW (*one tier board*).

- Tegenstrijdig belang

Nieuwe regels zijn geïntroduceerd voor bestuurders met een tegenstrijdig belang. Die regels houden in dat een bestuurder zich aan de beraadslaging en besluitvorming moet onttrekken bij een direct of indirect (persoonlijk) tegenstrijdig belang (art. 2:291 lid 6 BW).

- Aansprakelijkheid van bestuurders bij onbehoorlijke taakuitoefening

De regels voor aansprakelijkheid van bestuurders ingeval van onbehoorlijke taakuitoefening zijn aangescherpt. Deze aansprakelijkheid geldt zowel in als buiten faillissement. Zo dient een bestuurder van een stichting zich bij de vervulling van zijn taak te richten naar het belang van de stichting en de aan haar verbonden onderneming of organisatie (art. 2:291 lid 3 BW). Om enige bescherming te bieden aan onbezoldigde bestuurders van niet commerciële/informele stichtingen, gaat het wettelijk bewijsvermoeden van onbehoorlijke taakuitoefening bij een te late deponering of gebrekkige administratie alleen gelden bij de stichting die is onderworpen aan vennootschapsbelasting.

- Ontslag van bestuurders

De rechter krijgt meer beoordelingsvrijheid om een bestuurder van een stichting te ontslaan op verzoek van een belanghebbende of het Openbaar Ministerie (art. 2:298 BW). Ontslag kan geschieden wegens onder meer: (i) verwaarlozing van de taken door een bestuurder, (ii) andere gewichtige redenen en (iii) een ingrijpende wijziging van omstandigheden op grond waarvan het voortduren van het bestuurderschap in redelijkheid niet geduld kan worden (zie verder § 6).

3. Last tot oprichting van een stichting

De postmortale stichting kennen we in twee verschijningsvormen. Enerzijds is het mogelijk dat een stichting bij uiterste wilsbeschikking daadwerkelijk in het leven wordt geroepen. Anderzijds is in art. 4:135 lid 2 BW een regeling getroffen voor de situatie dat de erflater heeft verklaard een stichting in het leven te willen roepen, maar dat in het testament nog niet is gebeurd.

Directe last versus conversielast

Omdat de stichting met de enkele verklaring van de erflater in de uiterste wilsbeschikking ten gevolge van een gebrekkige oprichtingshandeling niet in het leven is geroepen, wordt deze uiterste wilsbeschikking aangemerkt als een aan de gezamenlijke erfgenamen opgelegde last om die stichting op te richten (art. 4:135 lid 2 BW, de *conversielast*). Het is ook mogelijk dat geen toevlucht gezocht hoeft te worden tot deze conversielast, maar dat de testateur zelf met zoveel woorden in het testament een last tot oprichting van een stichting heeft opgelegd aan één of meer erfgenamen of de executeur (art. 4:130 BW, de *directe last*).

In die gevallen verkrijgen de erfgenamen hun erfrechtelijke verkrijging onder de ontbindende voorwaarde dat deze wegens niet-uitvoering van de last vervallen wordt verklaard door de rechter (art. 4:131 BW).²

² Zie verder hoofdstuk 9 ('Testamentaire lasten. Over wensen van de erflater, lastige verplichtingen en ondraaglijke lasten').

Bestaanseis revisited

De stichting die bij uiterste wilsbeschikking wordt opgericht voldoet aan de bestaanseis van art. 4:56 BW. Hierdoor kan de postmortale stichting voordeel trekken uit een making (een erfstelling of een legaat).

Hoe wordt de krachtens een last opgerichte stichting gerechtigd tot de voor haar bestemde makingen? In de literatuur wordt onder meer verdedigd dat de krachtens last opgerichte stichting bij wege van fictie geacht moet worden al te bestaan bij het openvallen van de nalatenschap. Een andere visie luidt dat de oplossing hiervoor gezocht moet worden in een lastbevoordeling van de postmortale stichting.

Niet-nakoming van de last tot oprichting van de stichting

Art. 4:135 lid 3 BW bepaalt nog dat degene op wie de last rust een stichting op te richten, op vordering van het Openbaar Ministerie door de rechtbank tot nakoming veroordeeld kan worden. Zoals we hebben gezien in art. 4:135 lid 2 BW, kan een dergelijke last tot oprichting van een stichting door de testateur met zoveel woorden in een testament zijn opgelegd aan een erfgenaam of legataris (de directe last) of krachtens wetsduiding als zodanig zijn aangemerkt (de conversielast). Het Openbaar Ministerie zal de gezamenlijke erfgenamen moeten dagvaarden.

Bevoegd om van deze vordering van het OM kennis te nemen, is de rechter van het sterfhuis of, indien de erflater zijn laatste woonplaats niet in Nederland had, de rechtbank te Den Haag (eveneens art. 4:135 lid 3 BW). De rechter kan bepalen dat het vonnis dezelfde rechtskracht heeft als een in wettige vorm opgemaakte akte van hem die tot de rechtshandeling gehouden is, of dat een door de rechter aan te wijzen vertegenwoordiger de handeling zal verrichten (vgl. art. 3:300 BW). De rechter kan een (dwang)vertegenwoordiger aanwijzen om de oprichtingshandeling te verrichten. De rechter kan een veroordeling tot nakoming van de testamentaire last versterken met een dwangsom.

De rechtsingang van art. 4:135 lid 3 BW stelt de voor een onmiddellijk belanghebbende bestaande mogelijkheid een verzoek te doen tot vervallenverklaring van erfrechtelijke aanspraken (art. 4:131 BW) niet terzijde. De dreigende vervallenverklaring zal een aansporing voor de erfgenamen zijn om de testamentaire last uit te voeren. De rechtbank kan het verzoek daartoe evenwel afwijzen als haar blijkt dat het Openbaar Ministerie voornemens is nakoming door degene aan wie de last is opgelegd, te vorderen.³

4. Aanvaarding van de nalatenschap of legaten

De bijzondere wijze waarop de postmortale stichting in het leven wordt geroepen, roept de vraag op of zij hetgeen aan haar vermaakt wordt nog dient te aanvaarden of dat aanvaarding reeds besloten ligt in de bijzondere ontstaanswijze. Een andere vraag luidt of een postmortale stichting de making zou kunnen verwerpen?

Een postmortale stichting is in beginsel verplicht de haar bij uiterste wilsbeschikking toebedeelde erfrechtelijke verkrijging te aanvaarden. Aangenomen wordt dat de

³ Parl. Gesch. Boek 4 BW, p. 796.

postmortale stichting de verkrijging slechts onder bijzondere omstandigheden mag verwerpen. Het betreft immers een bij dode opgerichte stichting en aan de wil van de erflater dient uitvoering gegeven te worden.

Zuivere aanvaarding van de nalatenschap kan onder omstandigheden leiden tot bestuurdersaansprakelijkheid. Daarvan is sprake bij onbehoorlijk bestuur en wanneer de bestuurder daarvan een persoonlijk ernstig verwijt kan worden gemaakt. Het is dan ook prudent voor het bestuur van een postmortale stichting om de nalatenschap als erfgenaam te aanvaarden onder het voorrecht van boedelbeschrijving (art. 4:190 j° art. 4:191 BW). De formele vereffeningprocedure dient dan gevolgd te worden (art. 4:402 e.v. BW). Het risico van bestuurdersaansprakelijkheid zal hierdoor tot aanvaardbare proporties teruggebracht kunnen worden.

Als de postmortale stichting in de uiterste wilsbeschikking is benoemd tot executeur of testamentair bewindvoerder in de nalatenschap, dan geldt eveneens dat de stichting de benoeming dient te aanvaarden. Slechts onder bijzondere omstandigheden kan daarover anders geoordeeld worden.

5. De stichting als executeur, bewindvoerder of afwikkelingsstichting

De stichting kan op verschillende manieren worden ingezet. Te denken valt aan de benoeming van een stichting als executeur of als testamentair bewindvoerder. Ook zien we de stichting aantreden als beheerder van aandelenkapitaal van een N.V. of B.V. in de vorm van een stichting administratiekantoor (§ 7).

De postmortale stichting kan hiervoor eveneens ingezet worden. Deze kan tot executeur benoemd worden (art. 4:142 lid 1 BW) of tot testamentair bewindvoerder (art. 4:157 BW).

De stichting komt incidenteel voor als een postmortale afwikkelingsstichting. Het doel van de stichting is de uitvoering van een testament en de afwikkeling van een nalatenschap. Hiervoor kan worden gekozen bij gecompliceerde nalatenschappen, een groot aantal erfgenamen of gecompliceerde familieverhoudingen. De stichting wordt in dat geval tot enig erfgenaam benoemd. De erflater heeft anderen bevoordeeld middels een legaat of een lastbevoordeling. Als gevolg van het erfgenaamschap is de stichting aansprakelijk voor de voldoening van de schulden van de nalatenschap (art. 4:182 BW, de saisine-regel). Daartoe behoort ook de afgifte van de legaten en de uitvoering van testamentaire lasten.

6. Ontslag van een stichtingsbestuurder

6.1. Inleiding

De Wet bestuur en toezicht rechtspersonen heeft met ingang van 1 juli 2021 geleid tot een wijziging van de ontslaggronden van bestuurders van een stichting. Ten opzichte van de oude regeling is aan de rechter een ruimere discretionaire bevoegdheid toegekend om bestuurders te ontslaan.⁴ Dat is van belang omdat de wet niet voorziet in een orgaan dat

⁴ De ontslaggronden van art. 2:298 (oud) BW werden in de rechtspraak beperkt uitgelegd. Ontslag van een bestuurder kon plaatsvinden indien er redelijkerwijs geen twijfel kon bestaan over de onrechtmatigheid van het handelen of wanneer sprake was van financieel wanbeheer (zie

toezicht houdt op het bestuur van een stichting. Om die reden zijn in Boek 2 BW aan het Openbaar Ministerie, belanghebbenden en de rechtbank bevoegdheden toegekend om stichtingsbestuurders in zekere zin te controleren en tot ontslag van stichtingsbestuurders te kunnen overgaan.

Op grond van art. 2:298 lid 1 BW kan een bestuurder op verzoek van een belanghebbende of van het Openbaar Ministerie door de rechtbank worden ontslagen (i) wegens verwaarlozing van zijn taak, (ii) wegens andere gewichtige redenen, (iii) wegens ingrijpende wijziging van omstandigheden op grond waarvan het voortduren van zijn bestuurderschap in redelijkheid niet kan worden geduld of (iv) wegens het niet of niet behoorlijk voldoen aan een door de voorzieningenrechter van de rechtbank ingevolge art. 2:297 BW gegeven bevel.⁵ In de wetsgeschiedenis wordt opgemerkt dat deze ontslaggronden ontleend zijn aan regeling voor ontslag van een commissaris van een structuurvennootschap door de Ondernemingskamer (vgl. art. 2:261 lid 2 en art. 2:271 lid 2 BW). Die vergelijking gaat mij

De ontslagregeling van art. 2:298 BW staat los van een ontslagregeling in de statuten van de stichting. De wettelijke regeling voor ontslag door de rechte laat de mogelijkheid tot toepassing van een statutaire ontslagregeling onverlet.

Wie als belanghebbende in de zin van art. 2:298 BW kan worden aangemerkt, dient afgeleid te worden uit de aard van de procedure en de daarmee verband houdende bepalingen. Daarbij zal een rol spelen in hoeverre de betreffende persoon door de uitkomst van een procedure in een eigen belang kan worden getroffen en in hoeverre deze persoon anderszins zo nauw betrokken is bij het onderwerp van de procedure dat daarin een belang is gelegen om in de procedure te verschijnen.⁶

Taakverwaarlozing

Als grond voor ontslag zou kunnen opleveren handelen of nalaten in strijd met de wet of de statuten. Te denken valt hierbij aan het ontbreken van een deugdelijke financiële administratie, het niet afleggen van (deugdelijke) verantwoording met betrekking tot de uitgaven die ten laste van de stichting zijn gedaan en het (stelselmatig) handelen in strijd met de statuten en art. 2:8 BW (de redelijkheid en billijkheid van het rechtspersonenrecht).

Andere gewichtige redenen

Deze ontslaggrond is ontleend aan de wettelijke regeling van het ontslag van commissarissen bij een structuurvennootschap Stelselmatige schending van wettelijke of statutaire regels van governance zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot ontslag wegens andere gewichtige redenen. Ik meen dat bij het gebruik van een stichting in een

bijvoorbeeld HR 3 januari 1975, *NJ* 1975/222). Beoogd werd niet om controle uit te oefenen op het beleid van de bestuurders, maar uitsluitend op de rechtmatigheid ervan. In de praktijk bleken deze ontslaggronden niet toereikend om het ontslag te bewerkstelligen van een bestuurder die het belang van de stichting zodanig schaadt dat het niet langer verantwoord is om hem als bestuurder te handhaven. Die situatie werd onwenselijk geacht, omdat de continuïteit van de stichting in gevaar kan komen. Zie *Kamerstukken II*, 2015-2016, 34 491, nr. 3, p. 7-8.

⁵ Uitgangspunt is dat de nieuwe bepaling vanaf het moment van inwerkingtreding onmiddellijk van toepassing is, maar enkel ten aanzien van feiten die na dat moment voorvallen. Zie art. XV lid 1 van de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (*Staatsblad* 2020, 507) en art. 29 lid Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek.

⁶ Aldus HR 10 november 2006, [ECLI:NL:HR:2006:AY8290](https://www.eclii.nl/HR:2006:AY8290).

erfrechtelijke setting ook gekeken kan worden naar de invulling van het begrip 'gewichtige reden' als grond voor ontslag van een executeur (art. 4:149 BW) of een testamentair bewindvoerder (art. 4:164 BW).

Ingrijpende wijziging van omstandigheden

Bij een ingrijpende wijziging kan worden gedacht aan de situatie dat het bestuur van de stichting niet meer naar behoren is samengesteld. Dat is aan de orde in situaties waarin het vertrouwen in een bestuurder objectief is weggefallen. Of dat een bestuurder zo nauw betrokken is bij een andere (concurrerende) rechtspersoon dat daardoor belangenverstrengeling ontstaat.

Schorsing en mini-enquête

De rechtbank kan, hangende het onderzoek, voorlopige voorzieningen in het bestuur treffen en de bestuurder schorsen (art. 2:298 lid 2 BW). Op basis van deze bepaling kan de rechter zo nodig één of meer tijdelijke bestuurders (of commissarissen) benoemen. Verder bepaalt art. 2:299 BW dat telkens wanneer het bestuur geheel of gedeeltelijk ontbreekt en er niet overeenkomstig de statuten in het bestuur wordt voorzien, de rechtbank op verzoek van een belanghebbende of het Openbaar Ministerie een voorziening kan treffen waardoor de bestuurdersposities alsnog worden ingevuld.

Bestuursverbod

Een door de rechtbank ontslagen bestuurder kan gedurende vijf jaar na het ontslag geen bestuurder of commissaris van een stichting worden, tenzij de bestuurder mede gelet op de aan anderen toebedeelde taken geen ernstig verwijt kan worden gemaakt (art. 2:298 lid 3 BW).

Raad van commissarissen

De Wet bestuur en toezicht rechtspersonen heeft de mogelijkheid gecreëerd een raad van commissarissen in te stellen bij een stichting (art. 2:292a BW). Deze kan ook als raad van toezicht worden aangeduid. De regeling in art. 2:298 BW voor het ontslag van bestuurders van een stichting is van overeenkomstige toepassing op commissarissen (art. 2:298 lid 4 BW).

6.2. Ontslag van een stichtingsbestuurder in de rechtspraak

[Gereserveerd]

7. Certificering van aandelen

[Gereserveerd]